

بررسی رابطه بین تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر و توسعه اجتماعی شهر دولت آباد اصفهان

اکبرزارع شاه آبادی^۱، احمدرضا فتاحی دولت آبادی^۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین تعاملات و روابط سیاسی اعضای شورای شهر و توسعه اجتماعی در شهر دولت آباد اصفهان صورت پذیرفته است. روش این پژوهش از نوع پیمایشی و جامعه آماری ۱۵۰ نفر از نخبگان علمی، فرهنگی و مذهبی شهر دولت آباد اصفهان می باشد که به صورت سرشماری مورد بررسی قرار گرفته اند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته بود که روایی آن از طریق اعتبار صوری و پایایی گویه ها از طریق محاسبه آلفای کرونباخ سنجیده شد. سپس پرسشنامه ها تکمیل و برای تحلیل داده های آماری، از آزمون هایی همچون فیشر، تی و پیرسون در نرم افزار SPSS استفاده شده است. یافته ها نشان داد بین تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر و توسعه اجتماعی شهر رابطه معنادار وجود دارد که ابعاد خدمات اجتماعی، امکانات پزشکی، مشارکت اجتماعی، محیط زیست، امنیت و رضایت از زندگی با تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر دارای رابطه مثبت و معناداری بوده و ابعاد امکانات آموزشی و حقوق زنان و برابری جنسیتی رابطه معنادار نداشته است. توسعه اجتماعی در شهر از نظر نخبگان (جامعه آماری) در سطح مناسب ابراز گردیده است و همچنین بین جنسیت، شغل، تحصیلات پاسخ گویان و متغیرهای پژوهش رابطه معنی داری مشاهده نگردید. آزمون رگرسیونی نشان داد که ۱۲/۳ درصد از واریانس توسعه اجتماعی شهر توسط تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر تبیین می شود.

واژگان کلیدی: شورای شهر، تعاملات سیاسی، توسعه اجتماعی، جنسیت، تحصیلات.

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۱۰/۲۴

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۶/۱۵

^۱ دانشیار جامعه شناسی دانشگاه یزد، یزد، ایران (نویسنده مسئول) (Email: a_zare@yazd.ac.ir)

^۲ دانش آموخته کارشناسی ارشد جامعه شناسی دانشگاه یزد، یزد، ایران (Email: Ahmadrezafattahi73@gmail.com)

مقدمه

موضوع توسعه^۱ یکی از موضوعاتی است که نه تنها در حوزه جامعه‌شناسی توسعه، بلکه در بسیاری از حوزه‌های جامعه‌شناسی، به طور اخص و علوم اجتماعی به طور اعم، مورد بحث قرار می‌گیرد. جامعه‌شناسان توسعه، مقوله توسعه را در برابر مقوله رشد قرار می‌دهند؛ مفهوم رشد به پیشرفت و ترقی جامعه در ابعاد مادی و عینی، به ویژه تولید اقتصادی، اشاره دارد، در حالی که مفهوم توسعه دربردارنده پیشرفت و ترقی همه جانبه جامعه در تمامی ابعاد زندگی است (بابایی فرد، ۱۳۸۹: ۸). مفهوم توسعه از جمله مفاهیمی است که در دوران معاصر به ویژه در دهه‌های پس از جنگ جهانی دوم در میان کشورهای مختلف رواج بسیاری یافته است. این مفهوم از بدو پیدایش و گسترش میان کشورهای مختلف همواره از بحث بر انگیزترین مباحث بوده و در فرآیند شکل‌گیری ترویج خود فراز و نشیب‌های فراوان داشته است و بارها شکل و قالب آن به فراخور تغییر نموده و تعاریف متعدد و مختلفی داشته است. برخی توسعه را تئوری کشورهای دیر آمده می‌دانند؛ یعنی توسعه تئوری کشورهایی است که از کاروان تجدد عقب هستند بدین ترتیب هدف توسعه رسیدن به ویژگی‌های دنیای جدید است، به نظر می‌رسد این تعریف تا حدی درست است (مرجانی، ۱۳۹۵: ۲۲). توسعه اجتماعی یکی از ابعاد اصلی فرایند توسعه و بیانگر کیفیت سیستم اجتماعی در راستای دستیابی به عدالت اجتماعی، ایجاد یکپارچگی و انسجام اجتماعی، افزایش کیفیت زندگی و ارتقاء کیفیت انسان‌ها به نظر می‌رسد که در جامعه در حال گذار ایران توجه به توسعه اجتماعی از اهمیت و ضرورت علمی و اجتماعی خاصی برخوردار است (کلانتری، ۱۳۷۷: ۲۱۱). با وجود اینکه بیش از یک قرن از مطرح شدن توسعه و نوسازی در ایران می‌گذرد هنوز ابهاماتی هم در زمینه مفهوم و هم در زمینه شاخص‌های توسعه و همچنین در زمینه برنامه‌ریزی‌های توسعه وجود دارد و هنوز مسائلی که صاحب نظران به آن پرداخته‌اند حل نشده است. البته در این زمینه تلاش‌هایی صورت گرفته اما به نظر می‌رسد این تلاش‌ها بیشتر در زمینه فیزیکی و مادی و عمرانی بوده و کمتر به جنبه‌های اجتماعی و فرهنگی توسعه توجه شده است. امروزه توسعه و پیشرفت از مباحث بسیار مهم و مطرح در عرصه برنامه‌ریزی‌های خرد و کلان کشور محسوب می‌شود، در این راستا توسعه و پیشرفت اجتماعی نیز از ملزومات زندگی مدرن است (عبداللهی، ۱۳۸۲: ۸۵). توسعه اجتماعی^۲ در پی ایجاد بهبود در وضعیت اجتماعی افراد یک جامعه است که برای تحقق چنین بهبودی در پی تغییر در الگوهای نادرست و زاید رفتاری، شناختن و روی آوردن به یک نگرش، آرمان و اعتقاد مطلوب‌تری است که بتواند پاسخ‌گویی مشکلات اجتماعی باشد. ملاحظه می‌شود که توسعه اجتماعی در قیاس با مفاهیمی چون توسعه اقتصادی و رشد اقتصادی حوزه وسیع‌تری را در بر می‌گیرد. در دوره جدید مباحث مربوط به جامعه مدنی، دموکراسی اجتماعی، عدالت اجتماعی، رفاه اجتماعی و سرمایه اجتماعی موضوعات محوری توسعه اجتماعی را تشکیل می‌دهند (ازکیا، غفاری، ۱۳۹۲: ۴۷، ۴۸).

باتوجه به ابعاد توسعه و اهمیت توسعه اجتماعی که مورد بحث قرار گرفت یکی از عوامل موثر در توسعه اجتماعی شهرها، ارتباطات و تعاملات سیاسی در بین مسئولان شهری می‌باشد که می‌تواند کارکرد مثبت و منفی با خود داشته باشد که در برخی موارد موجبات پیشبرد توسعه شهری از طریق اخذ منابع، سرمایه‌های اجتماعی و... و همچنین موجبات بی‌ثباتی به علت تعدد احزاب سیاسی، تبعیض شهری، عدم اعتماد و... خواهد بود؛ حال با توجه به این که حدود چهار دوره از عمر شورای اسلامی شهر و روستا گذشته است و در خصوص وضعیت سیاسی جامعه ایران روز به روز سیاست و تعاملات سیاسی، بیشتر مورد توجه و تأکید بوده است آیا سیاست و تعاملات توانسته بر تعالی شورای اسلامی شهر و نهایتاً توسعه اجتماعی شهر تأثیر مثرالشم داشته باشد و چه رابطه‌ای بین تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر و توسعه اجتماعی شهر وجود دارد؟ نتایج حاصله این پژوهش می‌تواند در نهادهایی همچون وزارت کشور در خصوص تجدید نظر در امر تأیید صلاحیت انتخابات و اطلاع‌نخبگان جامعه جهت پیشبرد توسعه اجتماعی با تأکید بر میزان اثرگذاری تعاملات سیاسی مسئولین در تعالی توسعه اجتماعی شهر باشد.

اهداف پژوهش

¹ development² Social Development

- تعیین میزان توسعه اجتماعی شهر
- تعیین رابطه بین تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر و توسعه اجتماعی شهر

پیشینه پژوهش

- زیاری، حاتمی، عاشوری، ریگی (۱۳۹۷) در "بررسی علل ناکارآمدی شورای اسلامی شهر در مدیریت شهری (نمونه: زاهدان)" به این نتیجه رسیدند که علل ناکارآمدی شورای شهر در عدم تخصص، عدم جلب اعتماد مردم و عدم توجه به مشارکت شهروندان و افراد نخبه در مسائل شهری جستجو کرده است و پس استخراج اطلاعات مشخص گردید که این شاخص ها در تمام جنبه های مدیریت شهری موثر افتاده و به ناکارآمدی مدیریت شهری منجر شده است.
- احمدی، هادوی نژاد (۱۳۹۶) در "آسیب شناسی تعاملات شوراهای اسلامی شهر و شهرداری ها (مورد مطالعه: شهرهای استان لرستان)" به این نتیجه رسیدند که اگر تعاملات بین شهرداری و شورای شهر دچار آسیب شود، اثربخشی آنها صدمه می خورد و این امر بر حیات شهری پایدار تاثیر منفی خواهد گذاشت، از بین آسیب های کلان، به ترتیب دو آسیب عدم نهادینگی شوراها و شهرداری ها و نواقص قانونی و از بین خرده آسیب ها به ترتیب قانون نارسای شوراها و شهرداری ها و آموزش ناکافی اعضای شورا در قبال وظایف شان، به عنوان مهم ترین آسیب های تعاملات شهرداری ها و شوراها در استان لرستان شناسایی شدند.
- اشتریان، کریمی فرد (۱۳۹۵) در "نقد و بررسی عملکرد شورای اسلامی شهر در ایران" به این نتیجه رسیدند: تمرکزگرایی، رانتهی بودن سیستم و مبهم بودن جایگاه حقوقی موجب عملکرد نامطلوب شوراها در ایران شده است.
- الله ویردی زاده، ولیقلی زاده، صانعی (۱۳۹۴) در بررسی "آسیب شناسی رابطه بین شورای شهر با نظام سیاسی در ایران (تبیین اصول تمرکززدایی اداری در دولت محلی)" در خصوص نتایج حاصله بیان داشتند: شورای شهر در ۵ مؤلفه: (۱) جایگاه قانونی شورای شهر در قانون اساسی و قوانین برنامه های توسعه کشور؛ (۲) انتخابات اعضاء شورا، لغو عضویت و انحلال شوراهای شهر؛ (۳) شخصیت حقوقی شورای شهر؛ (۴) بودجه و منابع مالی شورای شهر - شهرداری؛ (۵) اختیارات و استقلال عمل شوراهای شهر در ارتباط با ادارات و سازمان های دولتی. دچار ضعف و آسیب است. رویکرد مبهم قانون اساسی به شوراهای اسلامی بطور عام و شورای شهر به طور خاص موجب شده است به فراخور زمان و شرایط موجود تفسیرهای مختلفی درباره جایگاه شورای شهر ارائه گردد. رویکرد مبهم قانون اساسی همراه با تفسیر به رأی نهادهای بالادستی و آراء نهادهای حقوقی و قضایی بر اصول تمرکززدایی شورای شهر تأثیری منفی گذاشته است.
- پیشگاهی فرد، انصاری زاده، پورموسوی و همکاران (۱۳۹۱) در بررسی "تبیین نقش شورای اسلامی شهر در توزیع فضایی قدرت سیاسی در ایران با تأکید بر نظریه سرمایه اجتماعی" به این نتیجه رسیدند که وجود قوانین مبهم و نظام اداری متمرکز منجر به عدم کارایی مناسب شوراهای اسلامی شده و حوزه عمل و اختیارات آنها را محدود می کند. در این شرایط به جای توزیع قدرت در دست نهادهای مردمی همچون شوراها، شورایاری ها و شهرداری ها، قدرت در دست حکومت مرکزی متمرکز خواهد بود و این نهادهای مردمی به جای تمرکززدایی به حمایت خواهی از دولت و تمرکزگرایی شدیدتر قدرت در دست دولت مرکزی دامن می زنند.
- اژدری فرد، احمدوند (۱۳۹۰) در بررسی "واکاوی عملکرد شورای اسلامی در مسیر توسعه پایدار روستایی (موردی: سمیرم)" نتایج حاصله حاکی از آن بود که از میان سازه ها و ویژگی های مورد مطالعه، «حمایت دولت»، «سرمایه اجتماعی اعضا»، و «مشارکت مردم در امور روستا» به عنوان عواملی تعیین کننده پراهمیت و معنادار در پیش بینی عملکرد پایدار شورای اسلامی روستایی شناسایی شدند.

- احمدی پور (۱۳۹۰) در بررسی "آسیب شناسی دولت محلی (مطالعه موردی: شوراهاى اسلامی کلان شهرهای ایران)" به این نتیجه رسیدند که عوامل اصلی تولید آسیب های دولت محلی در نظام های متمرکز، ریشه در فرهنگ سیاسی، نظام سیاسی، اساسنامه دولت محلی و نوپا بودن این نهاد محلی دارد. اما هر یک از آنها تفاوت معناداری از نظر تأثیرگذاری بر دولت محلی با یکدیگر دارند. این عوامل باعث نگرش تنزیلی، اختیارات اندک، عدم ضمانت اجرایی مصوبات و عدم استقلال مالی دولت محلی می شود و بازیگران دولت محلی را به سمت خودمحموری، بی توجهی به وظایف خود و عدم حضور نیروهای متخصص در دولت محلی سوق می دهد.
- پین (۲۰۰۹) با بررسی متغیرهای مربوط به بی ثباتی سیاسی با استفاده از روش تحلیل عاملی چهار بعد معرفی می کند که عبارتند از انگیزه های سیاسی خشونت، اعتراضات مدنی، بی ثباتی در درون نظام سیاسی و بی ثباتی نظام سیاسی؛ وی در بررسی اثر بی ثباتی بر رشد اقتصادی از روش اقتصادسنجی (GMM) به این نتیجه دست می یابد که ابعاد مختلف شاخص های سیاسی اثر متفاوتی بر رشد اقتصادی دارند که در حالت کلی بی ثباتی نظام سیاسی اثر منفی و معنادار بر رشد اقتصادی دارد.
- استس (۲۰۰۰) در بررسی "روند توسعه اجتماعی در خاورمیانه" می گوید ملت های خاورمیانه به پیچ تاریخی ای رسیده اند؛ سیستم های سیاسی و اقتصادی کهنه، رقابت های قومی رقت انگیز، شعله ور شدن جنگ های درون منطقه ای، گسترش بنیادگرایی بسیاری از کشورهای منطقه ی خاورمیانه را از فرآیند تحول آفرین که توسعه کشورهای جهان را شکل می دهد دور نگه داشته است. در واقع این تصور به وجود آمده است که هیچ معجزه ی توسعه ای در خاورمیانه رخ نمی دهد و تا حد بسیاری کشورهای این منطقه در پی در حاشیه ماندن از مدرنیته هستند. با این حال اگر کشورهای خاورمیانه بخواهند در قرن 21 رشد یابند باید خود را با واقعیت های پیچیده گسترش جهانی شدن و بین المللی شدن بازسازی کنند. استس در این مقاله به بررسی موفقیت ها و شکست های 22 کشور خاورمیانه بین سال های 1029 تا 1002 می پردازد. همچنین رهبران اجتماعی منطقه، کشورهای کمتر توسعه یافته از نظر اجتماعی و کشورهای با عملکرد متوسط را شناسایی می کند. عوامل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مرتبط با طبقه بندی توسعه ی کشورها نیز مورد شناسایی قرار می دهد.

مبانی و چارچوب نظری پژوهش

باتوجه به اینکه توسعه اجتماعی در یک شهر مورد بررسی قرار گرفته است شاخص های مورد بررسی در خصوص توسعه اجتماعی و اندازه گیری آن در جامعه آماری مذکور توسط اندشمندانی از جمله نیل اسملسر^۱، ماکس وبر^۲، جانستون^۳، دیدگاه مارکسیستی (دونگ کیم^۴)، فیلیپ^۵، استس^۶، شولت^۷، دوگینت^۸ و... بیان شده است که در تعاریف استس و دوگینت ملموس تر مطرح گردیده که بدین شرح می باشد:

استس توسعه اجتماعی یک حوزه ی میان رشته ای و میان بخشی تجربی است که در جست وجوی بهبود رفاه مادی و اجتماعی مردم در همه سطوح جامعه است. این تعریف به طور ضمنی بیانگر نکات ذیل است:

- تامین رضایت مردم در سطح حداقل نیاز های اساسی یا برآوردن حداقل نیاز های اساسی مردم.
- افزایش توانایی آن بخش از آحاد جامعه که برای بهبود وضعیت خود مد نظرند.

¹ Neil Smalser

² Max Weber

³ Johnston

⁴ Dong kim

⁵ Philip

⁶ Este

⁷ Shoolt

⁸ Duginte

از این دیدگاه استس، برآوردن نیاز به همراه افزایش سطح آزادی (که با رشته انتخاب هایی که افراد می توانند داشته باشند اندازه گیری می شود) برای توسعه اجتماعی حیاتی هستند. وی تاکید می کند که اهداف توسعه اجتماعی از طریق مشارکت مردم تا بالاترین حد ممکن در تایید اهداف و نتایج توسعه تعقیب می شوند (جباری، ۱۳۸۲: ۵۷، ۵۸).

دوگیت توسعه اجتماعی یک مفهوم چند بعدی است که شامل توسعه خدمات اجتماعی، یکپارچگی اجتماعی، حفاظت محیط زیست، توسعه روستایی و همچنین توسعه سیاسی و نهادی است. توسعه یک فرآیند است نه یک برنامه، توسعه در کل یک فعالیت اجتماعی است. توسعه را میتوان از طریق خط مشی های دولتی، قوانین و برنامه های خاص هدایت و تسریع کرد، اما نمی توان آن را توسط دستگاه های اداری به نیابت از مردم انجام داد. بنابراین، راهبرد توسعه باید ناظر بر آزاد سازی ابتکارات مردمی باشد (رهنورد، رحیمی، ۱۳۸۹: ۳۹۹).

شری ارنشتاین^۱، به ساده ترین شکل، شوراها را در نظام مدیریت شهری قدرت شهروندی تعریف می کند (پاپلی یزدی، ۱۳۸۲: ۷۴). کایننگهام^۲، شورا را فرآیندی می داند که در آن مشارکت مردمی را انگاشتی سیاسی دانسته اند و آن را درگیری همه افراد، گروه ها، سازمان ها و جوامع در یک فرآیند برنامه ریزی تعریف کرده اند؛ به گونه ای که اثر پذیری از برآیند های آن فرآیند را داشته باشند (پاپلی یزدی، ۱۳۸۲: ۷۴).

انصاری، شورا یک ارزش بنیادی در جوامع مردم سالار و بخشی ضروری در دموکراسی واقعی و کارآمد است. از اصول شورا برنامه ریزی دموکراتیک و دادن قدرت اختیار به شهروندان است تا بتوانند در محیط پیرامون خود تاثیر گذار باشند (انصاری، ۱۳۸۴: ۲۵).

علیخانی، شوراها یکی از مناسب ترین و بهترین بسترهای لازم برای مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خود و اداره جامعه و همچنین، نهادینه کردن پاسخ گویی و مردم سالاری هستند (علیخانی، ۱۳۸۴: ۵۸). مدیریت، هنر انجام دادن کارها به وسیله دیگران است (لطیفی، ۱۳۸۷: ۲۴). بر اساس این تعریف (مدیریت شهری به معنای هدف گذاری، برنامه ریزی و اجرای طرح های مبتنی بر رفع مشکلات شهری و در جهت خدمات رسانی به شهروندان، زیر نظر ارگان های مسئول مانند شورای شهر و شهرداری ها است) (cheema & ward, 2014: 1). مدیریت شهری عبارت است از ساماندهی عوامل و منابع برای پاسخ گویی به نیازهای ساکنان شهر. با توجه به اینکه شهر دارای نظامی باز است، مدیریت شهری چیزی بیش از حیطة کالبدی شهر را در بر می گیرد. مدیریت شهری عبارت است از یک سازمان گسترده، متشکل از عناصر و اجزای رسمی و غیر رسمی موثر و ذی ربط در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و کالبدی حیات شهری با هدف اداره، کنترل و هدایت و توسعه همه جانبه و پایدار شهر (برک پور، ۱۳۸۱: ۲۷).

در خصوص مدیریت شهری نیز برخی از فرضیات مطرح شده در جهت ارتقاء توسعه اجتماعی شهر که منوط به انجام آن در سطح مدیران و مسئولین می باشد همچون دیدگاه میشل فوکو^۳ که بیان می دارد که با توجه به تجربه های گوناگون، عامل تعیین کننده توسعه فرهنگی - اجتماعی کارآمد بودن دولت است؛ وجود دولت کارآمد برای فراهم آوردن مقررات و نهادهایی که مردم را به سوی زندگی سالم تر و سعادت مندتر سوق دهد، حیاتی است. بدون وجود چنین دولتی، توسعه پایدار در زمینه های فرهنگی - اجتماعی غیرممکن است. دولت در فرآیند توسعه فرهنگی - اجتماعی نقش محوری دارد که در زمینه سیاست نیز دولت می تواند با ایجاد سیاست گذاری در خصوص تسهیل تعاملات بین مسئولین شهری، استانی و... باعث روند امور شهری و نهایتاً توسعه اجتماعی گردد اما با این حال نه به عنوان فراهم کننده مستقیم رشد، بلکه به عنوان یک شریک، عامل تسریع و تسهیل کننده در روند انواع توسعه است. به عنوان مثال در این راستا مهم ترین اقداماتی که توسط دولت ها می تواند برای تقویت توسعه فرهنگی - اجتماعی انجام

¹ Sherri ernestein

² Cunningham

³ Michel Foucault

گیرد عبارتند از: تشویق و تقویت نهادهای مدنی، تقویت و غنی‌سازی آموزش‌های عمومی، تأمین امنیت شهروندان برای حضور داوطلبانه در نهادهای اجتماعی، پرهیز از تصدی‌گری بخش‌های گوناگون فرهنگی و اجتماعی و واگذاری فعالیت‌های مربوط به نهادهای مردمی برای جلب مشارکت آنها در فعالیت‌ها که موارد فوق برخی از ابعاد ارتقاء توسعه از دیدگاه فوکو می‌باشد. راندینلی^۱، تمرکز زدایی^۲ را به انتقال یا تفویض اختیارات در زمینه‌های برنامه ریزی، تصمیم‌گیری و یا مدیریت از طرف مقامات دولت مرکزی به مقامات محلی تعریف می‌کند.

کالینز و گرین^۳ تمرکز زدایی را به صورت انتقال اختیار تصمیم‌گیری، انجام وظایف و مسئولیت‌های مدیریتی و استفاده از منابع در بخش دولتی به واحدهای محیطی نظیر حکومت‌های محلی، واحدهای اجرایی محلی، ارگان‌های تخصصی و سازمان‌های محلی تعریف می‌کند و میلز تمرکز زدایی را تعریف مجدد ساختارها، رویه‌ها و شیوه‌های حکمرانی جهت نزدیک‌تر کردنشان به شهروندان توصیف کرده است (Miller, 2002: 3).

تعاملات سیاسی دارای دو جنبه مثبت و منفی که هم باعث پیشبرد توسعه شهری و هم می‌تواند بار منفی و مانع توسعه شهری گردد که با توجه به دیدگاه پوپر^۴ تعاملات سیاسی را دارای بار منفی دانسته که در این زمینه می‌گوید تعدد و تکثر احزاب و نیز شیوه نمایندگی نسبی، چیزهای خیلی بدی هستند؛ زیرا تشتت و چندگانگی احزاب اجباراً باعث شکل گرفتن دولت‌های ائتلافی می‌شود و در این گونه دولت‌ها، از آن جا که همه چیز بر محور سازش و بده و بستان می‌چرخد، هیچ کس در محضر دادگاه مردم، تقبل مسئولیت نمی‌کند. همچنین معلوم نیست که بتوان دولتی را بر کنار کرد؛ زیرا تنها چیزی که دولت‌ها برای باقی ماندن در رأس قدرت نیاز دارند، یافتن یک شریک ائتلافی کوچک است. (پوپر، ۱۳۷۴: ۵۶۴). نهایتاً با منفی تعاملات سیاسی منجر به بی‌ثباتی سیاسی، کاهش اعتماد مردم و... خواهد بود که به دور از معیارهای توسعه اجتماعی می‌باشد؛ یک سیستم سیاسی برای انجام وظایف و فعالیت‌های خود، ساختارها و مکانیسم‌هایی را در اختیار دارد. هر یک از این ساختارها عملکرد خاصی داشته که باعث می‌شود سیستم سیاسی به اهداف تنظیم شده خود دست یابد، این ساختارها و مکانیسم‌ها مجموعه‌ای از فعالیت‌های منسجم هستند که دارای نوعی هدف، همگونی رفتاری و انتظارات هستند. از جمله ساختارهای یک نظام سیاسی می‌توان به احزاب، گروه‌های ذینفع، دیوان‌سالاری، خانواده و... اشاره نمود که وجود هر یک از این ساختارها، بستگی مستقیمی با افزایش قابلیت‌ها و رشد و شکوفایی فرهنگ سیاسی یک نظام دارد البته هر چه نظام سیاسی به سوی توسعه پیش برود تعداد ساختارها بیشتر شده و این ساختارهای جدید تخصصی‌تر می‌شوند بدین ترتیب با افزوده شدن بر ساختارهای نظام سیاسی و تخصصی شدن وظایف آنان، مردم علاوه بر نهادهای حکومتی می‌توانند از نهادهای غیرحکومتی نیز برای طرح تقاضاهای خود بهره‌برده و خواسته‌های خود را به گوش سیاست‌گذاران و نخبگان حاکم برسانند (قوام، ۱۳۷۱: ۳۹، ۴۱). می‌توان گفت در عدم تمرکز، دولت مرکزی حق و اختیار تصمیم‌گیری و گاهی امکانات مادی لازم را به نهادهای محلی که متصدیان آنها توسط مردم همان محل انتخاب شده‌اند، واگذار می‌کند که همین نیز از طریق تعاملات سیاسی مقامات محلی با دولت مرکزی یا مقامات ارشد باعث تسهیل در امر واگذاری امکانات و منابع به شهرها و نهایتاً پیشبرد توسعه خواهد بود.

فرضیات پژوهش

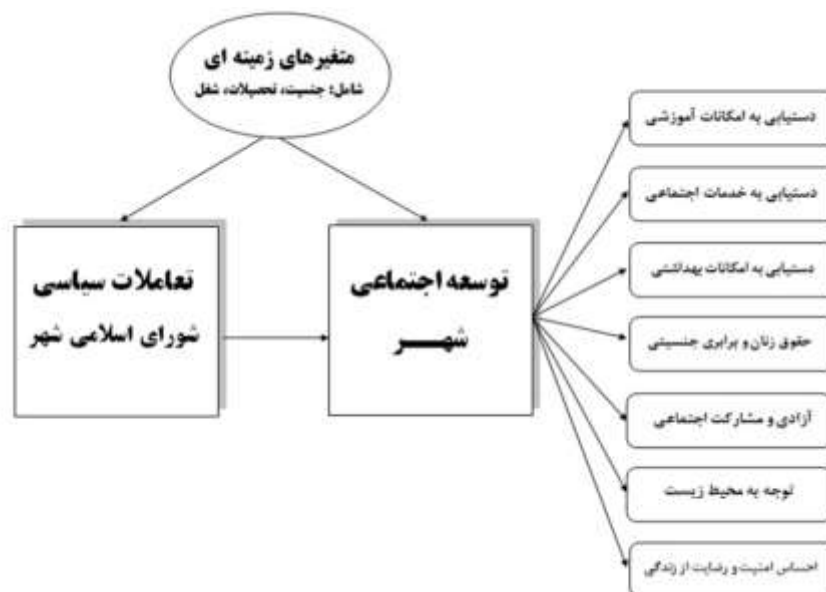
۱. بین تعاملات و روابط سیاسی اعضای شورای شهر و توسعه اجتماعی رابطه وجود دارد.
۲. بین متغیرهای زمینه‌ای و تعاملات سیاسی شورای شهر رابطه وجود دارد.
۳. بین متغیرهای زمینه‌ای و توسعه اجتماعی رابطه وجود دارد.

¹ Randinelli

² Decentralization

³ Collins and Green

⁴ Popper

شکل (۱): مدل تحلیلی پژوهش

روش شناسی

این پژوهش از نوع پیمایشی که به لحاظ زمان مقطعی، به لحاظ ماهیت کاربردی می باشد. جامعه آماری این پژوهش ۱۵۰ نفر از نخبگان (علمی، مذهبی، فرهنگی و...) شهر دولت آباد اصفهان می باشد که به صورت سرشماری و همه شماری مورد بررسی قرار گرفته اند. نخبگان مورد نظر در این شهر در چهار عنوان ۱- فرهنگی (شامل دبیران، معلمان و مسئولین فرهنگی شهر همچون رئیس آموزش پرورش، مدیران، اساتید، مدرسان دانشگاه و...) ۲- کارمندان (شامل مسئولین ادارات از جمله رئیس و کارمندان و برخی نیروهای نظامی شهر) ۳- روحانیت (شامل روحانیت نخبه شهر و روحانیت که دارای سمت های دولتی هستند) ۴- دانشجویان تحصیلات تکمیلی اشاره گردد که ابزار پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته بوده که اعتبار آن از طریق صوری و پایایی آن از طریق محاسبه آلفای کرونباخ بدست آمده است و به منظور جمع آوری اطلاعات لازم و بررسی فرضیه های پژوهش براساس پاسخ های داده شده به پرسشنامه و مراجعه به منابع علمی، جزوات دانشگاهی و تحقیقات علمی لازم در زمینه متغیرهای پژوهش نتایج اخذ گردید. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار آماری SPSS استفاده شده به طوری که برای توصیف متغیرها به محاسبه فراوانی، درصد فراوانی، فراوانی تجمعی پرداختیم و برای تبیین داده ها از آزمون های پیرسون، فیشر و تی استفاده و سپس به تحلیل رگرسیون چند متغیر پردازیم.

ضرایب کرونباخ متغیرهای پژوهش

جدول (۱): ضرایب مربوط به روایی و پایایی ابزار پژوهش

آلفای کرونباخ	نمونه گویه	متغیر وابسته	تعاملات سیاسی
۰/۸۱	میزان حضور اعضای شورای اسلامی در محافل و جناح های سیاسی شهر	روابط و جبهه گیری سیاسی	توسعه اجتماعی
۰/۸۲	میزان دسترسی همه ی افراد جامعه به صورت برابر به امکانات آموزشی	دسترسی به امکانات آموزشی	
۰/۷۶	میزان فراهم آوردن شرایط مناسب جهت گذران اوقات فراغت شهروندان	دسترسی به خدمات اجتماعی	
۰/۸۹	میزان فراهم آوردن امکانات به روز بهداشتی و پزشکی شهر	دسترسی به امکانات پزشکی	
۰/۸۴	میزان توجه به حقوق زنان شهر در سیاست گذاری ها	حقوق زنان و برابری جنسیتی	
۰/۷۳	توجه به مشارکت و آزادی بیان در مخالفت با امور و نظرات مدیران شهری	آزادی و مشارکت اجتماعی	
۰/۷۶	توجه و میزان تلاش و پیگیری جهت افزایش پارک ها و فضای سبز	توجه به محیط زیست	
۰/۸۵	توجه به کاهش انحرافات اجتماعی در سیاست گذاری های شورای شهر	احساس امنیت و رضایت از زندگی	

تعاریف مفهومی متغیرها**الف- شورای شهر**

طبق قانون اساسی و قانون شورای اسلامی، نقش اصلی در حکمرانی شهری بر عهده شورای اسلامی شهر است که نمایندگان از طرف مردم انتخاب شده اند (شاکری، فدایی، ۱۳۹۳: ۳۶). تعیین شهردار وظیفه شورا است. همه برنامه ها و تصمیم های شهرداری باید با هماهنگی و نظارت شوراها انجام پذیرد. طبق قانون شورای اسلامی، شورای شهر به منظور پیشبرد برنامه های اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی و دیگر امور رفاهی با همکاری مردم و نظارت بر امور شهر تشکیل می شود. مدت فعالیت اعضای شورا چهار سال است و تعداد اعضاء بر حسب جمعیت شهر متغیر می باشد (سعید نیا، ۱۳۸۲: ۶۹). شورای شهر مدافع برقراری اعتدال در شرایط زیست شهری هستند. آنان برگزیده اقشار مختلف شهر هستند که باید بر نیکبختی مردم، رفع نیازمندی های آنان و گسترش زمینه های رشد و تعالی شهر بیندیشند (شیعه، ۱۳۸۳: ۴۷).

ب- توسعه اجتماعی

توسعه اجتماعی بیانگر، کیفیت سیستم اجتماعی از طریق نهادینه کردن اخلاق توسعه، به ویژه اخلاق توسعه اجتماعی برای حصول به همبستگی (وفاق) اجتماعی و افزایش کیفیت زندگی در جهت برقراری عدالت اجتماعی و ارتقای امنیت اجتماعی است (آزاد ارمکی و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۸). اشکال متفاوت کنش متقابلی است که در یک جامعه خاص همراه با توسعه تمدن رخ می دهد و حوزه وسیع تری را در بر می گیرد. توسعه اجتماعی منجر به رشد اقتصادی، کاهش فقر مطلق، افزایش خدمات، افزایش سرمایه اجتماعی و مشارکت اجتماعی می شود که هر کدام به اختصار در زیر دارای توضیح می باشد:

- دستیابی به رشد اقتصادی، یعنی رشد تولید سرانه جمعیت و در شکل کلان، رشد سالانه ی تولید ناخالص ملی. این امر، هدف اولیه ی برنامه ریزان اقتصادی طی دهه های پیش بود که به دلیل لاینحل ماندن مشکل فقر اجتماعی، مسئله توزیع درآمد و عدالت نیز مورد توجه قرار گرفت.
- کاهش فقر مطلق، یعنی کاهش میزان جمعیتی که پایین تر از سطح استاندارد رفاه زندگی می کنند. روی دیگر این مسئله کم کردن نابرابری یعنی اختلاف درآمد و ثروت میان مردم بود.
- گسترش خدمات اجتماعی همچون دسترسی عمومی به آموزش، بهداشت، ارتباطات و اطلاعات.
- گسترش دموکراسی و مشارکت اجتماعی به عنوان عامل تحکیم بخش و تضمین کننده ی توسعه ی اقتصادی روی هم رفته تمامی موارد فوق، هدفی یگانه را دنبال می کنند و آن دستیابی به جامعه ای است که انسان ها در آن، اصل اساسی به شمار می روند و می توانند نیاز های مادی و معنوی خود را به نحو رضایت بخش برآورند (شیرزادی، ۱۳۹۱: ۳۱، ۳۰).

ج- تعاملات سیاسی

تعامل در لغت نامه دهخدا به معنای با یکدیگر داد و ستد کردن و به معنای تبادل، تلاش و یا همکاری بین افراد یا گروه ها است (آقا بخشی، ۱۳۹۵: ۱۴۵). امروزه این واژه به همکاری نهادها، کشورها و گروه هایی اطلاق می شود که در زمینه های مختلف همکاری می کنند که در زمینه سیاسی نیز باعث همکاری نهاد های دولتی و افزایش امکانات و سرمایه های اجتماعی و نهایتاً توسعه اجتماعی خواهد بود. ریمون آرون سیاست را تصمیم گیری درباره رویدادهای ناهمگون در جامعه می داند (نبوی، ۱۳۸۷: ۴۲) که باعث کاهش آسیب های جامعه شهری و تسهیل امر توسعه اجتماعی در جامعه و شهر خواهد بود.

یافته های پژوهش

طبق نتایج حاصله در جامعه آماری پژوهش حدود ۶۹/۳ درصد از پاسخگویان مرد و ۳۰/۷ درصد زنان تشکیل می دهند که اکثریت پاسخ گویان مرد می باشند و در خصوص سن پاسخ گویان حدود ۴۰/۷ درصد آن ها در گروه سنی ۲۰-۳۰ سال و ۲۶/۷ درصد در گروه سنی ۳۱-۴۰ سال و ۲۶ درصد در گروه سنی ۴۱-۴۵ سال و ۶/۷ درصد در گروه سنی ۵۰ سال به بالا قرار دارند. براساس درصد تجمعی ۶۷/۳ درصد از پاسخ گویان زیر ۴۰ سال و ۳۲/۷ درصد بالای ۴۰ سال سن داشتند که اکثریت پاسخ گویان میانسال یا

جوان بودند و همچنین بیشترین فراوانی سن (مد) در ۲۷ سالگی قرار دارد و میانگین ۳۵/۹۸ می باشد. در خصوص تحصیلات پاسخ گویان ۴/۷ درصد پاسخ گویان دارای دیپلم و ۴ درصد تحصیلاتشان در سطح فوق دیپلم ۴۹/۳ درصد در سطح کارشناسی و ۴۲ درصد در سطح کارشناسی ارشد می باشد در خصوص اشتغال پاسخ گویان ۴۰/۷ درصد از پاسخ گویان دارای شغل کارمند و ۲۲/۷ فرهنگی و ۱۳/۳ روحانی و ۲۳/۳ دانشجوی تحصیلات تکمیلی می باشند بیشترین فراوانی شغل پاسخ گویان کارمند (۴۰/۷ درصد) و کمترین آن روحانی (۱۳/۳) می باشد.

جدول (۲): توزیع شاخص‌های مرکزی و پراکندگی توسعه اجتماعی و ابعاد آن و تعاملات سیاسی

سطح معناداری	t	میانگین معیار	واریانس	انحراف استاندارد	میانگین	بیشترین	کمترین	
۰/۰۰۰	۲۶/۲۹۷	۱۱/۵	۱۳/۵۸۳	۳/۶۸۶	۱۱/۹۱	۱۹	۴	دسترسی به امکانات آموزشی
۰/۰۰۰	۲۸/۸۲۷	۱۲/۵	۱۲/۲۱۷	۳/۴۹۵	۱۲/۲۳	۲۱	۴	دسترسی به خدمات اجتماعی
۰/۰۰۰	۳۳/۶۰۴	۱۰/۵	۸/۲۶۲	۲/۸۷۴	۱۰/۸۹	۱۸	۳	دسترسی به امکانات پزشکی
۰/۰۰۰	۲۳/۹۸۰	۱۳/۵	۱۳/۹۷۷	۳/۷۳۹	۱۱/۳۲	۲۳	۴	حقوق زنان و برابری جنسیتی
۰/۰۰۰	۲۵/۲۵۱	۱۱/۵	۱۲/۳۳۱	۳/۵۱۲	۱۱/۲۴	۱۹	۴	آزادی و مشارکت اجتماعی
۰/۰۰۰	۳۱/۳۱	۱۱/۵	۱۱/۶۵۰	۳/۴۱۳	۱۲/۷۳	۱۹	۴	توجه به محیط زیست
۰/۰۰۰	۲۲/۰۳۱	۱۱	۱۱/۷۰۱	۳/۴۲۱	۱۰/۱۵	۱۸	۴	احساس امنیت و رضایت از زندگی
۰/۰۰۰	۳۴/۴۹۶	۷۵	۳۶۰/۳۴۵	۱۸/۹۸۳	۸۰/۴۷	۱۲۲	۲۸	توسعه اجتماعی (کل)
۰/۰۰۰	۳۲/۳۴۰	۱۰/۵	۱۱/۲۹۳	۳/۳۶۰	۱۱/۸۷	۱۸	۳	تعاملات سیاسی

طبق جدول (۲) جهت سنجش میزان توسعه اجتماعی شهر از آزمون T تک دامنه استفاده شده است که میانگین توسعه اجتماعی ۸۰/۴۷ با انحراف استاندارد ۱۸/۹۸۳ بود که به طور معناداری ($p < 0.00$) از ۷۵ بالاتر بوده است که نشان از توسعه اجتماعی در شهر از نظر جامعه آماری مناسب می باشد. در خصوص توزیع شاخص‌های مرکزی و پراکندگی را برای توسعه اجتماعی و ابعاد آن و تعاملات سیاسی میانگین دسترسی به امکانات آموزشی ۱۱/۹۱، میانگین دسترسی به خدمات اجتماعی ۱۲/۲۳، میانگین دسترسی به امکانات پزشکی ۱۰/۸۹، میانگین حقوق زنان و برابری جنسیتی ۱۱/۳۲، میانگین آزادی و مشارکت اجتماعی ۱۱/۲۴، میانگین توجه به محیط زیست ۱۲/۷۳ و میانگین احساس امنیت و رضایت از زندگی ۱۰/۱۵ می باشد و توجه به محیط زیست با بیشترین و احساس امنیت و رضایت از زندگی با ۱۰/۱۵ کمترین میزان توسعه اجتماعی را به خود اختصاص دادند.

جدول (۳): بررسی همبستگی متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش

سطح معناداری	پیرسون	متغیر
۰/۱۴۷	۰/۱۱۹	دسترسی به امکانات آموزشی
۰/۰۰۰	۰/۲۹۸	دسترسی به خدمات اجتماعی
۰/۰۱۵	۰/۱۹۸	دسترسی به امکانات پزشکی
۰/۱۴۵	۰/۱۲۰	حقوق زنان و برابری جنسیتی
۰/۰۱۶	۰/۱۹۶	آزادی و مشارکت اجتماعی
۰/۰۲۲	۰/۱۸۷	توجه به محیط زیست
۰/۰۳۶	۰/۱۷۲	احساس امنیت و رضایت از زندگی
۰/۰۰۴	۰/۲۳۲	توسعه اجتماعی (کل)

نتایج حاصله از جدول (۳) بیان می کند که تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر با ابعاد توسعه اجتماعی همچون دسترسی به خدمات اجتماعی، دسترسی به امکانات پزشکی، آزادی و مشارکت اجتماعی، توجه به محیط زیست، احساس امنیت و رضایت از زندگی همبستگی مثبتی وجود دارد؛ یعنی هرچه تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر بیشتر باشد توسعه اجتماعی در ابعاد مذکور افزایش می یابد و با توجه به سطح معناداری آنها که کمتر از ۰/۰۵ است، این همبستگی به لحاظ آماری معنادار است ولی دو بعد توسعه

اجتماعی از جمله دسترسی به امکانات آموزشی ($0/05 \leq 0/147$) و حقوق زنان و برابری جنسیتی ($0/05 \leq 0/145$) همبستگی معناداری با تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر وجود ندارد.

جدول (۴): آزمون t جنسیت و متغیرهای پژوهش

سطح معنی داری	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	جنسیت	
۰/۳۲	۱/۸۵	۱۸/۱۰۲	۵۵/۳۷	۱۰۴	مرد	توسعه اجتماعی
		۲۰/۳۹۴	۴۹/۱۷	۴۶	زن	
۰/۹۶	۰/۷۹	۳/۳۶۲	۹/۰۲	۱۰۴	مرد	تعاملات سیاسی
		۳/۳۷۱	۸/۵۲	۴۶	زن	

طبق جدول (۴) به بررسی رابطه بین جنسیت پاسخ گویان و توسعه اجتماعی شهر، تعاملات سیاسی شورای شهر پرداخته شده است؛ با توجه به نتایج بدست آمده از جدول فوق، در هیچ کدام از متغیرهای مورد نظر رابطه معنی داری با جنسیت پاسخ گویان وجود ندارد ($sig \geq 0/05$) بنابراین این دو فرضیه تایید نمی گردد.

جدول (۵): آزمون F میزان تحصیلات و متغیرهای پژوهش

سطح معنی داری	F	انحراف معیار	میانگین	میزان تحصیلات	
۰/۳۲	۱/۱۵۸	14.068	۵۰/۷۱	دیپلم	توسعه اجتماعی
		26.503	۴۳	فوق دیپلم	
		19.506	۵۲/۳۲	کارشناسی	
		17.946	۵۶/۱۱	کارشناسی ارشد به بالا	
۰/۷۷	۰/۳۷۰	۴/۳۹۷	۸	دیپلم	تعاملات سیاسی
		۲/۷۵۷	۹	فوق دیپلم	
		۳/۳۱۰	۹/۱۲	کارشناسی	
		۳/۳۹۸	۸/۶۷	کارشناسی ارشد به بالا	

طبق جدول (۵) به بررسی رابطه بین تحصیلات پاسخ گویان و توسعه اجتماعی شهر، تعاملات سیاسی شورای شهر پرداخته شده است. نتایج حاصله از جدول بیان می کند که رابطه معنی داری ($sig \geq 0/05$) وجود ندارد و این فرضیه رد می شود. با توجه به میانگین مذکور در جدول هرچه پاسخ گویان دارای مدارک تحصیلی بالاتر می باشند توسعه اجتماعی و تعاملات سیاسی شورای شهر را کمتر ابراز داشته اند.

جدول (۶): آزمون F شغل و متغیرهای پژوهش

سطح معنی داری	F	انحراف معیار	میانگین	شغل	
۰/۰۰۴	۴/۶۳۰	۱۵/۸۰۵	۵۵	کارمند	توسعه اجتماعی
		۲۳/۶۱۹	۴۶/۷۴	فرهنگی	
		۱۷/۳۲۶	۴۶/۷۵	روحانی	
		۱۷/۰۸۷	۶۱/۱۷	دانشجو	

۰/۳۲	۱/۱۶۷	۳/۲۴۱	۹/۳۶	کارمند	توسعه اجتماعی
		۳/۲۱۹	۸/۹۴	فرهنگی	
		۴/۳۵۶	۷/۸۵	روحانی	
		۳/۰۲۳	۸/۵۴	دانشجو	

طبق جدول (۶) به بررسی رابطه بین شغل پاسخ گویان و توسعه اجتماعی شهر، تعاملات سیاسی شورای شهر پرداخته شده است. نتایج حاصله از جدول بیان می کند که رابطه معنی داری ($0.04/0 \leq 0.05$) بین شغل پاسخ گویان و توسعه اجتماعی و عدم وجود رابطه معنادار ($0.05 \leq 0.32$) بین شغل و تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر وجود دارد.

جدول (۷): نتایج تحلیل رگرسیونی تاثیر تعاملات سیاسی بر توسعه اجتماعی

R	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	F	سطح معنی داری Sig
۰/۳۳	۰/۱۲۷	۰/۱۲۳	۲/۵۵۲	۰/۰۰۰

با توجه به میانگین جدول، مشاغل فرهنگی و روحانی ابراز کمتر به توسعه اجتماعی شهر داشته و مشاغل روحانی و دانشجو کمترین نگرش به تعاملات سیاسی شورای شهر را ابراز نموده اند.

جدول (۸): نتایج تحلیل رگرسیونی چند متغیره برای سنجش تاثیر متغیر مستقل بر توسعه اجتماعی

Sig	t	ضرایب استاندارد		متغیر
		Beta	Std.Error	
۰/۰۰۰	۶/۵۶۵	-	۳/۹۲۷	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۳/۲۹۴	۰/۲۶	۰/۳۱۸	تعاملات سیاسی

بر اساس یافته های جدول (۹) و (۸) ضریب همبستگی متغیر مستقل با وابسته برابر با ۰/۳۳. ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۰/۱۲۳ بدست آمده است و این ضریب بیانگر این است که ۱۲/۳ درصد از واریانس توسعه اجتماعی توسط متغیر تعاملات سیاسی تبیین می شود. همچنین این مدل رگرسیونی طبق آزمون تحلیل واریانس معنی دار است. زیرا که مقدار F برای تبیین معنی داری اثر متغیرهای مستقل بر وابسته ۲/۵۵۲ با سطح معنی داری ۰/۰۰ می باشد.

بحث و نتیجه گیری

در عصر جهانی شدن، تعاملات سیاسی و روابط ها بین مقامات دولتی و مسئولین یکی از مهم ترین راه های پیشبرد توسعه و به منزله کلی پیشرفت می باشد، امروزه تنوع نهادهای دولتی، خصوصی، گروه ها و... در جامعه تعاملات را بسیار پیچیده کرده است و این پیچیدگی باعث تنگ تر شدن عرصه رقابت و خودنمایی در کسب امکانات و سرمایه و ایجاد توسعه خواهد بود، این امر هدفمندی و اصولی بودن تعاملات و روابط به خصوص در عرصه سیاسی را سخت تر کرده است. با شکل گیری جمهوری اسلامی و ضرورت نهادینه کردن احکام اسلامی در جامعه، موضوع شورا به عنوان ارکان تصمیم گیری جامعه در روند اداره مملکت مدنظر قرار گرفته است. بر اساس اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اداره امور کشور باید به اتکای آراء عمومی انجام شود و شورا در واقع جهت مشارکت هر چه بیشتر مردم بر سرنوشت خویش و اداره امور توسط خود مردم شکل گرفته است. هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه بین تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر و توسعه اجتماعی شهر می باشد که تئوری های مختلف مورد بررسی و سپس با الهام از نظریات، رابطه بین متغیر مستقل و تعاملات سیاسی مورد بررسی قرار گرفت نهایتاً همبستگی بین متغیرهای توسعه اجتماعی و تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر مورد آزمون و برازش آن مشخص گردید.

یافته های پژوهش نشان داد که بین تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر و توسعه اجتماعی شهر رابطه معناداری وجود دارد که این یافته با پژوهش های احمدی، هادوی نژاد (۱۳۹۶)، پیشگاهی فرد، انصاری زاده، پورموسوی و همکاران (۱۳۹۱)، الله ویردی زاده، ولیقلی زاده، صانعی (۱۳۹۴)، احمدی پور (۱۳۹۰)، اشتریان، کریمی فرد (۱۳۹۵) همسو می باشد؛ پژوهش های مذکور در این رابطه

بیان داشته اند که وجود قوانین مبهم و نظام اداری متمرکز منجر به عدم کارایی مناسب شوراهای اسلامی شده و حوزه عمل و اختیارات آنها را محدود می کند و نهایتاً با تفسیر به رأی نهادهای بالادستی و آراء نهادهای حقوقی و قضایی بر اصول تمرکززدای شورای شهر تأثیری منفی گذاشته است؛ لازم به ذکر است در صورت افزایش تعاملات و روابط سیاسی دولت های محلی (همچون شورای شهر) با دولت مرکزی و نهادهای بالادستی، نظام اداری متمرکز کاهش؛ مشارکت و اختیارات شورای شهر در حوزه شهری افزایش و همچنین مشارکت مسئولین شورای شهرهای کشور بیشتر می شود و نهادهای بالادستی وضعیت و شرایط شهرهای کوچک را نیز در سیاستگذاری ها و قوانین لحاظ خواهند نمود همچنین در پژوهش اشتریان، کریمی فرد (۱۳۹۵) تمرکزگرایی، رانتی بودن سیستم و مبهم بودن جایگاه حقوقی را موجب عملکرد نامطلوب شوراها در ایران دانسته است که اگر تعاملات دچار آسیب شود، اثربخشی آنها صدمه می خورد و این امر بر حیات شهری پایدار تأثیر منفی خواهد گذاشت این بحث با دیدگاه های راندینلی، کالینز و گرین در خصوص تمرکززدایی و تفویض اختیارات همخوانی دارد.

مطابق با نظریه میشل فوکو، عامل تعیین کننده توسعه فرهنگی - اجتماعی، کارآمد بودن دولت است؛ وجود دولت کارآمد برای فراهم آوردن مقررات و نهادهایی که مردم را به سوی زندگی سالم تر و سعادت مندتر سوق دهد، حیاتی است که دولت کارآمد در زمینه سیاستگذاری تعاملات و روابط باعث تسهیل روند امور شهری و نهایتاً توسعه شهر می گردد. راندینلی تمرکززدایی را به انتقال یا تفویض اختیارات در زمینه های برنامه ریزی، تصمیم گیری و یا مدیریت از طرف مقامات دولت مرکزی به مقامات محلی تعریف می کند. کالینز و گرین تمرکززدایی را به صورت انتقال اختیار تصمیم گیری، انجام وظایف و مسئولیت های مدیریتی و استفاده از منابع در بخش دولتی به واحدهای محیطی نظیر حکومت های محلی، واحدهای اجرایی محلی، ارگان های تخصصی و سازمان های محلی تعریف می کند. تجمع و تمرکز قدرت در یک بخش از سیستم باعث استفاده نادرست از قدرت و کنار ماندن بخش های دیگر در تصمیم گیری ها و فعالیت های نظام می شود (نصوحیان، ۱۳۸۷: ۱۷۱) بنابراین می توان گفت در عدم تمرکز، دولت مرکزی حق و اختیار تصمیم گیری و گاهی امکانات مادی لازم را به نهادهای محلی که متصدیان آنها توسط مردم همان محل انتخاب شده اند، واگذار می کند با توجه به دیدگاههای مذکور با تفویض اختیارات به دولت های محلی و تعاملات سیاسی مثبت بین اعضای شورای شهر با مقامات مافوق (درون شهری و حتی استانی و کشوری) می تواند باعث افزایش امکانات آموزشی و پزشکی، سرمایه های اجتماعی و... شود که نهایتاً موجب پیشبرد توسعه اجتماعی خواهد بود؛ می توان با تأکید به جنبه های مثبت تعاملات سیاسی و کاهش جنبه های منفی آن و تشویق نهادهای مربوطه موجب افزایش بهره وری مثبت در توسعه شهری گردید. در خصوص میزان توسعه اجتماعی شهر میانگین توسعه اجتماعی ۸۰/۴۷ با انحراف استاندارد ۱۸/۹۸۳ بود که به طور معناداری از ۷۵ بالاتر بوده است که نشان از توسعه اجتماعی در شهر از نظر نخبگان در سطح مناسب می باشد.

همچنین بین متغیر های زمینه ای پاسخ گویان همچون جنسیت، شغل و تحصیلات با توسعه اجتماعی شهر تنها مولفه شغل دارای رابطه معنادار می باشد که با توجه به میانگین آن، مشاغل روحانی و فرهنگی کمترین نگرش به توسعه اجتماعی شهر را اظهار نموده اند و در خصوص مولفه جنسیت، تحصیلات رابطه معناداری مشاهده نگردید؛ همچنین بین متغیر های زمینه ای پاسخ گویان با تعاملات سیاسی اعضای شورای شهر رابطه معنادار مشاهده نگردید. می توان نتیجه گرفت در پی تأثیر جهانی شدن بر شهرها، شیوه های مدیریتی آن ها نیز دگرگون شده است. امروزه، مرز بین عمومی و خصوصی، رسمی و غیر رسمی، بخش های دولتی و جامعه مدنی کم رنگ تر شده است. این دگرگونی ها نیاز به سیاست شهری جدیدتری را ایجاب می کند که بر هماهنگی، مذاکره و ایجاد تعاملات مثبت استوار است.

پیشنهادات

می توان به این نتیجه رسید که تعاملات سیاسی مثبت اعضای شورای شهر ارتباط مستقیمی با توسعه اجتماعی شهر دارد و می تواند نقش بسزایی در توسعه شهر داشته باشد با توجه به دیدگاه ریمون آرون که سیاست را تصمیم گیری درباره رویدادهای ناهمگون در

جامعه می داند(نبوی،۱۳۸۷: ۴۲). تعاملات سیاسی شورای شهر یکی از پیش شرط‌های توسعه اجتماعی شهر می تواند باشد، به همین دلیل پیشنهاد می شود وزارت کشور و ارگان های مربوطه با ایجاد سیاست گذاری جهت آزمون ورودی کاندیدای شورای شهر در خصوص سنجش میزان آگاهی های علمی، تخصصی و اجرایی با تاکید بر تعاملات و روابط سیاسی و اصلاح معیار تایید صلاحیت ها با تاکید بر موضوع پژوهش منجر به ورود افراد خبره به شورای شهر و نهایتاً اثر گذاری در توسعه اجتماعی و شهری گردد. همچنین مهمترین عاملی که اساس ایجاد ارتباطات سیاسی برای فرآیند مشارکتی مردم در نظام به شمار می رود "اعتماد متقابل مردم و نظام" است. قبل از اینکه یک نظام بخواهد هر عملی در خصوص تغییرات ساختاری در جامعه انجام دهد بایستی میزان و درجه اعتماد سطح جامعه و دولت را افزایش دهد(نصوحیان، ۱۳۸۷: ۱۷۱) که جهت افزایش تعاملات سیاسی در جهت مثبت نیاز مبرم به جلب اعتماد مردم بخصوص در خصوص خدمت رسانی می باشد که در صورت افزایش اعتماد مردم به نظام و مسئولین مربوطه، تعاملات سیاسی می تواند وجهه مثبت و اثرگذار در توسعه اجتماعی داشته باشد.

هر سیستم دارای کارکردهایی است که از مهمترین آنها می توان به پرورش سیاسی، ارتباطات سیاسی و تجمع و بیان خواسته ها اشاره نمود. این کارکردها از طریق جامعه پذیری سیاسی که عبارت است از آموزش و آشنا ساختن افراد یک جامعه با ارزش های سیاسی موجود، حاصل می شود. به ویژه هر جامعه ای که مایل به حفظ و دوام خویش است یکی از کارکردهایش اجتماعی کردن جوانان است. اجتماعی شدن یا جامعه پذیری یک روند اکتسابی و آموختن است و یکی از عواملی که به تحول بدون تنش و ثبات نظام کمک می کند(پای، ۱۹۹۰: ۱۹۳، ۱۸۲) بنابراین می توان گفت با فرهنگ سازی و جامعه پذیری جوانان و دانشجویان از طریق آموزش در دانشگاه ها و مراکز عالی در جهت معایب و محاسن تعاملات و روابط بخصوص تعاملات سیاسی مثبت موجب فراهم سازی بستر توسعه اجتماعی شهرها و نهایتاً کشور در آینده نه چندان دور خواهد بود.

منابع

۱. آقابخشی، علی اکبر؛ افشاری راد، مینو(۱۳۸۹). فرهنگ علوم سیاسی، نشر چاپار
۲. احمدی پور، زهرا (۱۳۹۰). آسیب شناسی دولت محلی (مطالعه موردی: شوراهای اسلامی کلان شهر های ایران)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، علوم اجتماعی
۳. ازکیا، مصطفی؛ غفاری، غلامرضا(۱۳۹۲). جامعه شناسی توسعه، چاپ دهم، تهران، انتشارات کیهان
۴. ازدری فرد، فاطمه؛ احمدوند، مصطفی(۱۳۹۰). واکاوی عملکرد شوراهای اسلامی در مسیر توسعه پایدار روستایی(مورد: سمیرم)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه یاسوج، پژوهش های روستایی
۵. اشتریان، کیومرث؛ کریمی فرد، حسن(۱۳۹۵). نقد و بررسی عملکرد شورای اسلامی شهرهای ایران، فصلنامه دولت پژوهی، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره دوم، شماره ۷، صص ۱۳۳-۹۵
۶. بابایی فرد، اسدالله(۱۳۸۹). توسعه فرهنگی و توسعه اجتماعی در ایران، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دهم، شماره ۳۷
۷. برک پور، ناصر(۱۳۸۱). نظریه های مدیریت و حکمرانی شهری، گزارش نهایی طرح پژوهشی، دانشگاه هنر تهران
۸. پیشگاهی فرد، زهرا؛ انصاری زاده، سلمان؛ پورموسوی، سیدموسوی؛ احمدی فیروزجایی، میثم؛ رضضانی، نبی الله(۱۳۹۱). تبیین نقش شورای اسلامی شهر در توزیع فضایی قدرت سیاسی در ایران با تأکید بر نظریه سرمایه اجتماعی، مجله علمی پژوهشی برنامه ریزی و آمایش فضا، ص ۲۰
۹. جباری، حبیب (۱۳۸۲). توسعه اجتماعی و اقتصادی، دو روی یک سکه، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال سوم، شماره ۲
۱۰. رهنورد، رامین؛ رحیمی، علی(۱۳۸۹). سرمایه اجتماعی و توسعه اجتماعی، مجموعه مقالات همایش ملی توسعه اجتماعی، دانشگاه کاشان، جلد اول
۱۱. زیاری، کرامت اله؛ حاتمی، احمد؛ عاشوری، حسن؛ پوته ریگی، محمد(۱۳۹۷). بررسی علل ناکارآمدی شورای اسلامی شهر در مدیریت شهری(مورد نمونه: زاهدان). پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، فصلنامه پژوهش های نوین علوم جغرافیایی، معماری و شهرسازی

۱۲. سعید نیا، احمد (۱۳۸۲). مدیریت شهری، جلد ۱۱، تهران، سازمان شهرداری های کشور
۱۳. شاکری، حمید؛ فدایی، علی اصغر (۱۳۹۳). تاملی بر شورای شهر، شهرداری و مراجع حل اختلاف شهری در نظام حقوقی ایران. کنفرانس ملی معماری و منظر شهری پایدار.
۱۴. شیرزادی، رضا (۱۳۹۱). نوسازی، توسعه، جهانی شدن (مفاهیم، مکاتب، نظریه ها)، چاپ اول، تهران، نشر آگه
۱۵. شیعه، اسماعیل (۱۳۸۳). با شهر و منطقه در ایران. چاپ سوم، تهران، دانشگاه علم و صنعت ایران
۱۶. عبدالهی، محمد (۱۳۸۲). توسعه اجتماعی از دیدگاه جامعه شناسی امروزی، اولین همایش توسعه اجتماعی، برگزار کننده دفتر امور اجتماعی وزارت کشور، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی
۱۷. قوام، عبدالعلی (۱۳۷۱). بی اعتمادی و نظام سیاسی، جامعه سالم، سال دوم، ش ۶، مهرماه
۱۸. کلانتری، خلیل (۱۳۷۷). مفهوم و معیار های توسعه اجتماعی. مجله ی اطلاعات سیاسی و اقتصادی، شماره ۱۱ و ۱۲ مرداد و شهریور
۱۹. لطیفی، غلامرضا (۱۳۸۷). مدیریت شهری، انتشارات سازمان شهرداری های کشور، تهران
۲۰. الله ویردی زاده، رضا؛ ولیقلی زاده، علی؛ صانعی، مهدی (۱۳۹۴). آسیب شناسی رابطه بین شورای شهر با نظام سیاسی در ایران (تبیین اصول تمرکززدایی اداری در دولت محلی)، مجله جغرافیا و آمایش شهری، سا پنجم، شماره ۱۴
۲۱. مرجانی، سجاد (۱۳۹۵). تحلیل رابطه آگاهی از حقوق شهروندی با توسعه اجتماعی (مطالعه موردی شهروندان شهر رشت)، پایان نامه کارشناسی ارشد جامعه شناسی، دانشگاه شاهد.
۲۲. نبوی، عباس (۱۳۸۷). فلسفه قدرت، تهران، انتشارات سمت
۲۳. نصوحیان، محمد مهدی (۱۳۸۷). نقش اعتماد متقابل حکومت و مردم در روند توسعه سیاسی، نشریه راهبردی، شماره ۱۴
۲۴. هادوی نژاد، مصطفی؛ احمدی، صفورا (۱۳۹۶). آسیب شناسی تعاملات شوراهای اسلامی شهر و شهرداری ها (مورد مطالعه: شهرهای استان لرستان)، مجله علمی پژوهشی اقتصاد و مدیریت شهری، ص ۱-۱۴

25. Cheema, G. Shabbir, Ward, Sandra E. (1993). Urban management: policies and innovations in developing countries, United Nations University, Program on Population (East-West Center).
26. Estes, R. J. (2000). "Social development trends in the Middle East: The search for modernity." Social Indicators Research
27. Jong-A-Pin, Richard (2009), "On the Measurement of Political Instability and its Impact on Economic Growth", European Journal of Political Economy, Vol. 25, No. 1, PP. 15-29.
28. Miller, Keith. (2002). "Advantages and Disadvantages of Local Government Decentralization. A presentation to the Caribbean Conference on Local Government and Decentralization", Georgetown, Guyana, June.
29. Pey, Lucian, (1990), "Personality and national building", New York, Kale University Press.